

Gemeente Boxtel
Afdeling Inrichting, verkeer en reiniging
T.a.v. de heer R. Werson
Postbus 10.000
5280 DA BOXTEL

Datum: 28 maart 2019
Behandeld door: Ilco van Woersem
Ons kenmerk: P2019 - 032
Uw verzoek: mail van 12 feb. 2019

Notitie quickscan effecten herinrichting wegen Kalksheuvel e.o.

Onderzoek in kader van Wet natuurbescherming

Deze notitie heeft betrekking op onze offerte van 18 februari 2019, O2019-028 en uw opdracht GC19.00819 van 18 februari 2019. U draagt ons op een quickscan naar de mogelijke effecten van de herinrichting van wegen in het buitengebied van Boxtel West, rondom Kalksheuvel uit te voeren.

In verband met de aanleg van nieuwe verbindingswegen en het herontwerp van oude wegen worden bomen gerooid en mogelijk greppels of bermsloten verlegd. In de bomen kunnen verblijfplaatsen van vleermuizen en jaarrond beschermde nesten van roofvogels of uilen aanwezig zijn. Een rij bomen kan fungeren als een vaste vliegroute van vleermuizen en als een (deel van) een belangrijk jachtgebied.

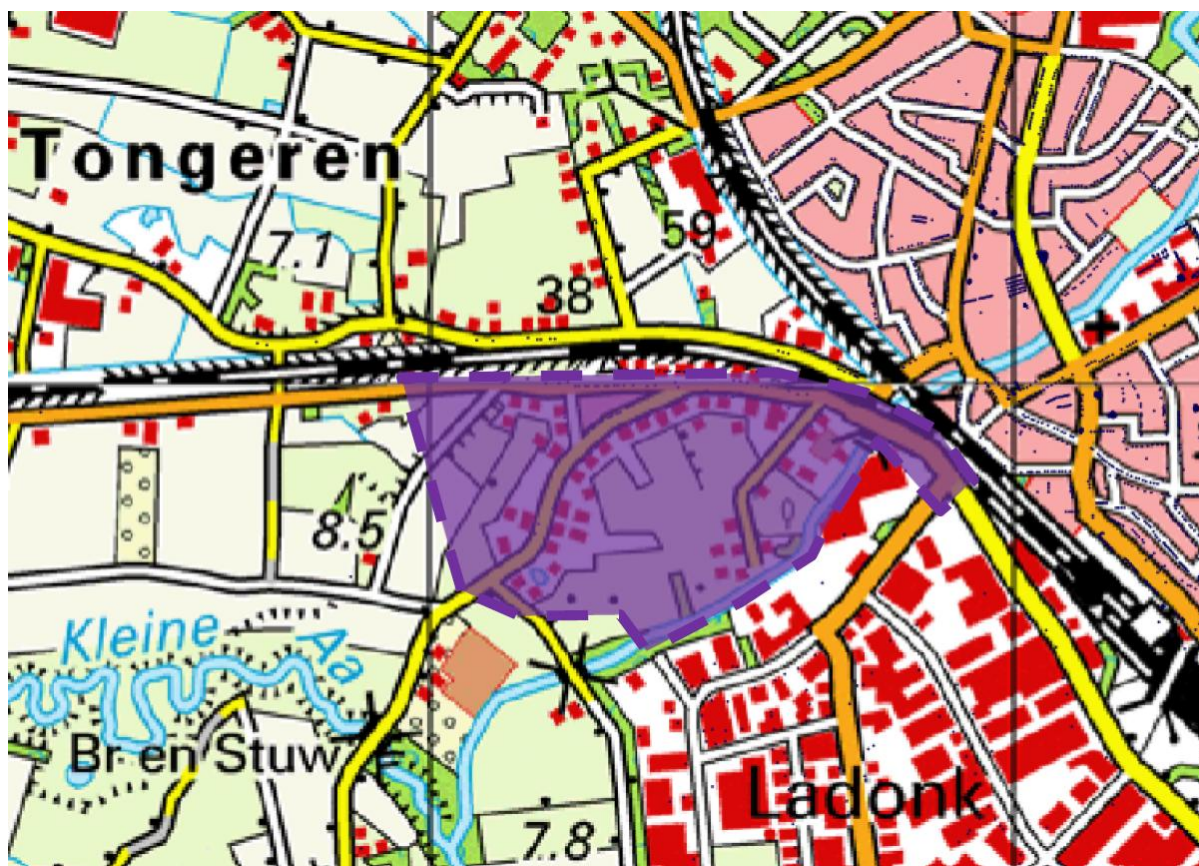
In de eventueel te verleggen greppels, bermsloten en bermen kunnen beschermde amfibieën of planten aanwezig zijn. De kap (lees: vernietiging) van bomen met jaarrond beschermde nesten van roofvogels (boomvalk) en uilen (ransuil) en met beschermde verblijfplaatsen, prioritaire vliegroutes en vaste jachtgebieden van vleermuizen is ecologisch gezien niet gewenst. Ook is het een overtreding van verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb), waarvoor een ontheffing nodig is.

A. Onderzoeksgebied

Het onderzoek betreft de volgende wegen en bermen (en laanbomen) en bermsloten in Boxtel West:

- Kapelweg vanaf aansluiting op (toekomstige) VLK
- Kapelweg, tot en met Mijlstraat tot en met aansluiting op knoop Mijlstraat-van Salmstraat
- Kalksheuvel vanaf aansluiting op (toekomstige) VLK
- Veldakkerstraat
- Molengraafseweg
- Loxvenseweg
- fietspad langs De Beerze
- deel van de zandweg De Donders.

Op de Figuren 1 en 2 zijn het plangebied (lees: onderzoeksgebied) en de te onderzoeken wegen met bomen, bermen en greppels / bermsloten te zien.

Figuur 1: Plangebied Kalksheuvel en omgeving (paars gemarkeerd) - zie ook Figuur 2. Bron: gemeente Bostel.

Figuur 2: De te onderzoeken wegen rond Kalksheuvel en omgeving, in grijsblauw. Bron: gemeente Bostel.

B. Doel quickscan

Het doel van deze quickscan is te beoordelen of de geplande herinrichting van de wegen schade kan toebrengen aan beschermde planten en hun groeiplaatsen en/of dieren en hun leefgebieden en of een ontheffing nodig is in het kader van de natuurwetgeving. Daarbij worden de volgende vragen beantwoord:

- welke beschermde soorten komen (mogelijk) voor in het plangebied en de invloedssfeer daarvan?
- welke functie(s) vervult het gebied (de bomen en bermen en eventuele bermsloten) voor de soorten, bijvoorbeeld voortplanting, foerageren of deel van het leefgebied, en welke locaties en elementen zijn daarbij van belang?
- kan de uitvoering van de geplande herinrichting negatieve effecten hebben op deze beschermde soorten?
- betekenen deze effecten een overtreding van de Wet natuurbescherming (Wnb)?
- kunnen deze effecten voorkomen worden en zo ja, welke maatregelen kunnen daarbij worden toegepast?
- is nader onderzoek naar het voorkomen van beschermde soorten, de functionaliteit van het terrein voor deze soorten of effecten van de ingrepen noodzakelijk?
- dient mogelijk een ontheffing of vergunning te worden aangevraagd van de Wnb?

C. Resultaten quickscan

1. Bronnenonderzoek

In de Nationale Database Flora en Fauna (NDFF) is een zeer groot aantal waarnemingen van planten en dieren opgenomen, die worden beheerd door BIJ12 en kunnen worden geleverd. Ecologica heeft een aansluiting op de NDFF en kan de meest recente verspreidingsgegevens van planten en dieren in de gemeente inzien. We hebben op 5 maart 2019 op het Uitvoerportaal van de NDFF, rapporten van ARCADIS en in verspreidingsatlassen van verschillende soortgroepen het plangebied en de (ruime) omgeving bekeken op het recente (= de laatste vijf jaar) voorkomen van (streng) beschermde soorten.

Van de volgende beschermde soorten zijn van de laatste vijf jaar waarnemingen bekend:

- * Vaatplanten: geen beschermde soorten aangetroffen (wel: wilde marjolein, en drie soorten klokjes);
- * Vissen: geen beschermde soorten aangetroffen (wel: kleine modderkruiper in De Beerze / Smalwater en Kleine Aa);
- * Amfibieën, reptielen: geen zwaarbeschermde soorten, wel de lichtbeschermde soorten bruine kikker en gewone pad;
- * Broedvogels:
 - Broedvogels met jaarrond beschermde nesten: zwarte kraai, ijsvogel, gierzwaluw en huismus; ook roek, maar niet broedend.
 - Overige broedvogels, zonder jaarrond beschermde nesten: tal; van algemene soorten
- * Zoogdieren:
 - Grondgebonden zoogdieren: bunzing, konijn en uit braakballen kwamen schedeltjes van waterspitsmuis en ondergrondse woelmuis!
 - Vleermuizen: gewone dwergvleermuis - buiten plangebied. Waarnemingen van ARCADIS in plangebied.

2. Locatiebezoek

Op 28 februari 2019 is een uitgebreide inventarisatie verricht. Het weer was bewolkt, vrij fris (10°C), maar droog.

De volgende (sporen van) bijzondere en/of beschermde plant- en diersoorten werden aangetroffen:

- in de spoorsloot langs de Kapelweg: gewone pad en kleine watersalamander;

Foto: Kapelweg met spoorsloot waarin amfibieën leven en zich voortplanten

Foto's: kleine watersalamander en gewone pad, uit hun voortplantingswater gevist

De meeste bermsloten en greppels staan droog, liggen vol met onverteerd eikenblad en zijn niet geschikt als voortplantingswater of leefgebied voor amfibieën of vissen.

Foto's: droge bermgreppels, ongeschikt als leefgebied / voortplantingswater van vissen en amfibieën

- een bewoond vossenhol in de houtsingel achter de Molengraafseweg 20;
- mogelijk wroetsporen van das bij poel op terrein achter Kalksheuvel 45A (zie foto)

Foto: mogelijke wroetsporen van das ten noorden van De Beerze (achter Kalksheuvel)

- veel bomen met holtes, spleten of losse stukken schors waarin of waarachter mogelijk vleermuizen of broedvogels kunnen verblijven;

Foto's : bomen met mogelijk voor vleermuizen en broedvogels geschikte holtes en spleten en losse schors

- bomenrijen waarlangs vleermuizen een vliegroute kunnen hebben of een vast jachtgebied;

Foto: bomenrijen, die mogelijk fungeren als vliegroutes en jachtgebied voor vleermuizen

- De Beerze (of het Smalwater) waarboven vleermuizen een vliegroute kunnen hebben of een vast jachtgebied;

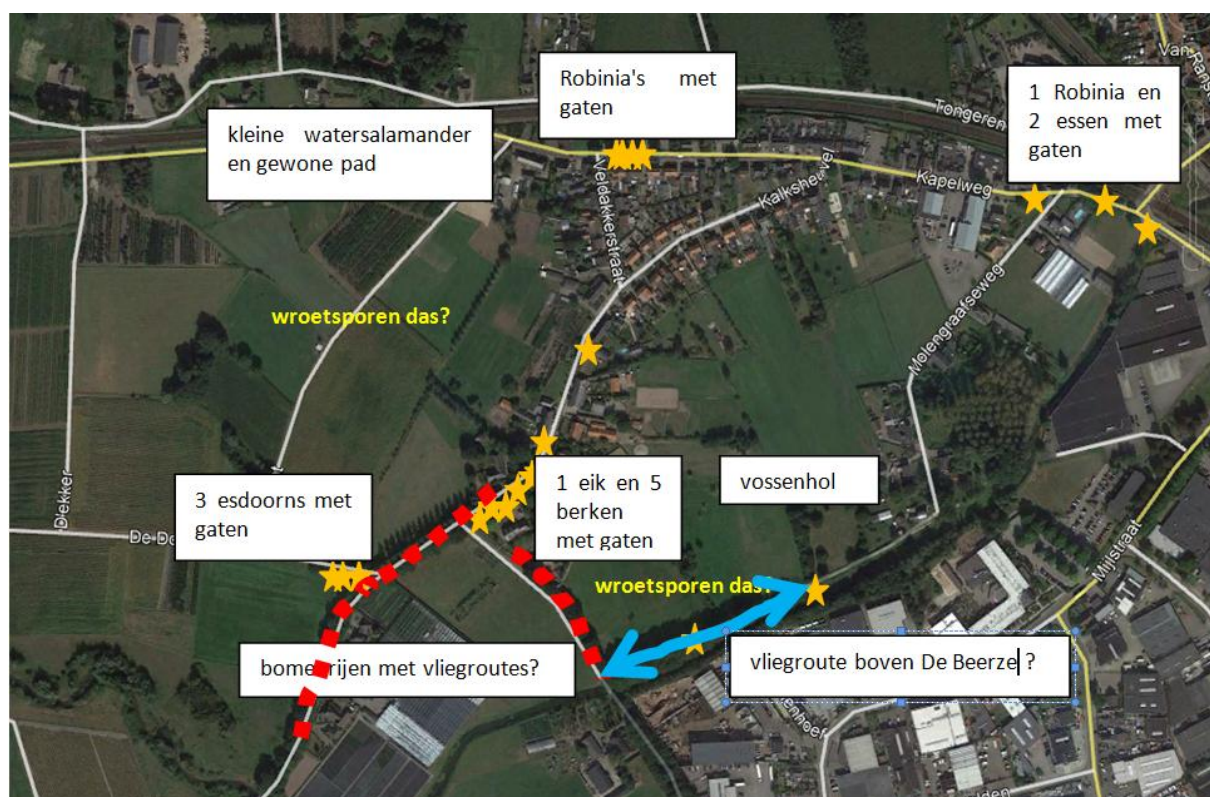

Foto: bomenrijen en Beerze (rechts), die mogelijk fungeren als vliegroutes en jachtgebied voor vleermuizen

Foto: bomen en Beerze (Smalwater), die mogelijk fungeren als vliegroutes en jachtgebied voor vleermuizen

Alle relevante waarnemingen staan op onderstaand kaartje vermeld.

Figuur 3: plaatsen waar op 28 februari 2019 (sporen van) bijzondere planten en dieren zijn gevonden.

Legenda:

- = boom met voor vleermuizen mogelijk geschikte holte of spleet
- = mogelijke vliegroute / jachtgebied boven De Beerze (Smalwater) en langs eiken
- = mogelijke vliegroute / jachtgebied langs bomenrij

Behalve het waarnemen van (sporen van) bijzondere of beschermde planten- en diersoorten, is ook de geschiktheid van het gebied voor soorten beoordeeld. Dit levert de volgende opsomming op, van beschermde plant- of diersoorten welke mogelijk, of waarschijnlijk in het gebied (in of nabij de watergang) voor kunnen komen.

De omgeving is pleksgewijs geschikt voor kleine marterachtigen, waterspitsmuis (langs de Beerze?), groene kikker, wellicht de zwaar beschermde poelkikker en niet-beschermde vissoorten, zoals aal, alver en bittervoorn. Heel misschien komt de streng beschermde beekprik voor, maar de kans is zeer klein (maar "de aanwezigheid is niet voor 100% uit te sluiten"). Er broeden enkele steenuilen, mogelijk kerkuil, maar (nog) geen roeken.

3. Analyse mogelijk voorkomen soorten

Van de volgende bijzondere of beschermde plant- en diersoorten kan aangenomen worden dat ze in de watergang of directe omgeving voorkomen of *kunnen* voorkomen (de zwaarder beschermde soorten staan in het overzicht **dikgedrukt** aangegeven):

vaatplanten: geen beschermde soorten

vissen: geen beschermde soorten (maar misschien aal, meerval, bittervoorn, kleine modderkruiper, alver (De Beerze, Kleine Aa))

amfibieën: bruine en groene kikker, kleine watersalamander en gewone pad in de bermsloten en in vijvers en poel (**misschien poelkikker?**)

zoogdieren:

grondgebonden zoogdieren: **kleine marterachtigen (bunzing? das?)**, egel, algemene woelmuizen en ware muizensoorten, haas, enkele spitsmuizensoorten, waaronder mogelijk de **waterspitsmuis** in de oevergedeeltes van de Kleine Aa.

vleermuizen: **watervleermuis, gewone dwergvleermuis, laatvlieger** in en bij bebouwing, in en langs bomen, bomenlanen en begroeiing en boven water (De Beerze, Kleine Aa)

broedvogels:

algemene broedvogels zonder jaarrond beschermde nestplaatsen (mogelijk na half maart broedend in bomen en begroeiingen en langs Beerze): **merel, zanglijster, winterkoning, heggenmus, roodborst, vink, wilde eend, waterhoen** en weidevogels (akkers of weilanden naast Kleine Aa en Beerze): **kievit, scholekster**

broedvogels met jaarrond beschermd nesten: geen nesten gevonden in bomen. Wel huismussen, gierzwaluwen en steenuilen in bebouwing en nestkasten.

4. Consequenties Wet natuurbescherming, soortbescherming

De Wet natuurbescherming (Wnb) kent voor de bescherming van soorten verschillende verboden; hier volgen de voor de herinrichting relevante (verbods)bepalingen:

Artikel 1.11 - Zorgplicht:

De zorgplicht houdt in dat iedereen die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor in het wild levende dieren en planten:

- * dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel,*
- * als dat achterwege laten van die handelingen redelijkerwijs niet kan worden gevergd (niet redelijk is) de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of*
- * voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.*

Artikel 3.1

- 1 Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.*
- 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het 1ste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.*
- 3 Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.*
- 4 Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid, opzettelijk te storen.*
- 5 Het verbod, bedoeld in het 4e lid, is niet van toepassing als de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.*

Artikel 3.5

- 1 Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, met uitzondering van de soorten, bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.*
- 2 Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.*
- 3 Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.*
- 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het 1ste lid te beschadigen of te vernielen.*
- 5 Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, b, bij de Habitatrichtlijn of van bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.*

Artikel 3.10

- 1. Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:*
 - a. in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;*
 - b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of*
 - c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, B, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.*

Als verbodsbepalingen voor niet-vrijgestelde beschermde plant- of diersoorten worden overtreden, moet een ontheffing van de Wet natuurbescherming worden verkregen. Een algehele vrijstelling van de ontheffingsplicht geldt voor enkele algemeen voorkomende beschermde soorten in het kader van bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke ingrepen. Daarnaast geldt een vrijstelling als kan worden gewerkt met een door het Ministerie van LNV goedgekeurde gedragscode die van toepassing is voor de type handeling die wordt verricht en overeenkomstig wordt gewerkt.

5. Mogelijke (herinrichtings)werkzaamheden

De volgende werkzaamheden kunnen bij de herinrichting plaatsvinden:

- kap bomen (met of zonder holtes of spleten)
- rooien overige begroeiing
- vergraven en / of herprofilen bermen
- vergraven, dempen en / of herprofilen bermsloten / greppels
- (en tal van infrastructurele verkeerstechnische werkzaamheden die voor planten en dieren geen enkel effect hebben)

6. Effectbepaling

Deze werkzaamheden betekenen dat met de volgende soorten en verboden rekening moet worden gehouden:

- de misschien aanwezige zwaar beschermde poelkikker mag niet verstoord worden, noch mag diens voortplantingshabitat beschadigd of tijdelijk vernietigd worden.
- de mogelijk aanwezige zwaar beschermde das, de beschermde bunzing en heel misschien de zwaar beschermde waterspitsmuis mogen niet verstoord worden, noch mag hun rustgebied of voortplantingshabitat beschadigd of (tijdelijk) vernietigd worden.
- vaste verblijfplaatsen in holtes of spleten in bomen van boombewonende vleermuissoorten, zoals de watervleermuis, mogen niet verstoord of vernietigd worden.
- essentiële vliegroutes en jachtgebieden van de zwaar beschermde laatvlieger, gewone dwergvleermuis en watervleermuis mogen niet zodanig verstoord worden, dat hun functie wordt aangetast.
- in gebruik zijnde nesten, eieren en jongen van vogels in bomen, begroeiing, langs oevers en in houtwallen, van weidevogels of akkervogels en van andere vogels mogen niet vernietigd en niet verstoord worden.

Concreet:

De herinrichtingswerkzaamheden kunnen leiden tot de volgende effecten op de aanwezige soorten:

1. amfibieën (misschien poelkikker en licht beschermde, algemene soorten): verstoring van deel van het leefgebied, het voortplantingswater en het verstoren en/of doden individuen;
2. grondgebonden zoogdieren (bunzing, das?, waterspitsmuis en algemene, licht beschermde soorten): verstoring van individuen en mogelijk vernietiging van (deel) van het leefgebied en voortplantings- of rustplaatsen;
3. vleermuizen: verstoring of vernietiging van verblijfplaatsen in bomen (in holtes, spleten of achter losse stukken schors) en verstoring van vliegroutes en/of jachtgebied;
4. broedvogels met jaarrond beschermde nesten: niet van toepassing (tenzij het komende broedseizoen zwarte kraaien, roeken of roofvogels nesten bouwen in de te kappen bomen);
5. broedvogels zonder jaarrond beschermde nesten: verstoring broedende vogels en verstoring en mogelijk vernietiging van nesten, eieren en jongen.

7. Mogelijke maatregelen

De volgende mogelijke maatregelen kunnen (om schade aan de beschermde dieren te voorkomen of te beperken) worden genomen:

Ad. 1. amfibieën (poelkikker): de verstoring van het voortplantingswater en verstoren en/of doden individuen kan grotendeels voorkomen worden door de oevers en watergangen te ontzien.

Ad. 4. grondgebonden zoogdieren (bunzing, das?, waterspitsmuis?): de verstoring van individuen en een deel van het leefgebied en eventuele voortplantings- en rustplaatsen kan voorkomen worden door:

- * de mogelijk aanwezige verblijf- en rustplaatsen in kaart te brengen en zoveel mogelijk bij de werkzaamheden te ontzien;
- * niet 's avonds of 's nachts te werken en geen felle kunstmatige verlichting te laten staan (bij materieel- of materiaalopslag).

Ad. 5. vleermuizen:

- * verstoring en / of vernietiging van verblijfplaatsen in bomen kunnen zo veel mogelijk worden voorkomen door vooraf goed te bepalen welke bomen echt gekapt dienen te worden en deze bomen (als er gaten of spleten in zitten) te laten onderzoeken op verblijfplaatsen van vleermuizen;
- * verstoring vliegroute en/of jachtgebied kan voorkomen worden door niet 's avonds of 's nachts te werken en geen felle kunstmatige verlichting te laten branden (bij materieel- of materiaalopslag).

Ad. 6. broedvogels met jaarrond beschermde nesten: (nog) niet van toepassing, want er broeden geen vogels met jaarrond beschermde nestplaatsen nabij de onderzochte wegen. Vestiging tijdens het broedseizoen van 2019 goed in de gaten houden: vogels met jaarrond beschermde nesten (zwarte kraaien of roeken, op wiens nesten later boomvalken kunnen gaan broeden) kunnen hier alsnog in bomen gaan broeden.

Ad. 7. broedvogels zonder jaarrond beschermde nesten: verstoring van broedende vogels en verstoring en mogelijke vernietiging van nesten en hun inhoud kan men voorkomen door:

- buiten het broedseizoen te werken. Wilde eenden broeden al vanaf half februari - maart. Houtduiven en Turkse tortels broeden tot diep in oktober;
- zo snel mogelijk de gevelde bomen en takken- houtstapels geheel af te voeren, voordat zoogdieren daar rustplaatsen in maken en kleine zangvogels in gaan broeden;
- de nesten van te voren door een vogelkundige te laten opzoeken en deze te laten markeren en daar tijdens de werkzaamheden minstens 10 meter vandaan te blijven;
- als niet te vermijden is dat in het broedseizoen wordt gewerkt: te voorkomen dat weidevogels en / of akkervogels nabij de werkplekken gaan broeden. Dit kan door bij de werkplekken hoge stevige palen met grote ritselende zwarte plastic zakken te plaatsen (zie foto's) (bamboestokken met roodwitte lintjes helpen niet...).

Foto's: plaatsen van stevige hoge palen met zwarte ritselende plastic zakken, ter voorkoming dat vogels in oeverzone kunnen gaan broeden

D. Conclusies en aanbevelingen

In februari - maart 2019 is vastgesteld dat in het onderzoeksgebied (bij de mogelijk te herinrichten wegen rondom Kalksheuvel) de volgende door de Wet natuurbescherming beschermde soorten aanwezig zijn of mogelijk *kunnen* zijn:

- * vaatplanten: geen beschermde soorten
- * vissen: geen beschermde soorten
- * amfibieën: bruine en groene kikker, kleine watersalamander en gewone pad en mogelijk de zwaar beschermde poelkikker in de bermsloten;
- * grondgebonden zoogdieren: mogelijk kleine marterachtigen (bunzing? das?), egel, algemene woelmuizen en ware muizensoorten, haas, enkele spitsmuizensoorten, waaronder mogelijk de waterspitsmuis;
- * vleermuizen: watervleermuis, gewone dwergvleermuis, laatvlieger in en bij bebouwing, in en langs bomen, bomenlanen en begroeiing en boven water (De Beerze, Kleine Aa)
- * algemene broedvogels zonder jaarrond beschermde nestplaatsen (mogelijk na half februari broedend in bomen en begroeiingen en langs Beerze): wilde eend, waterhoen, scholekster, Kievit, merel, zanglijster, roodborst, winterkoning, heggenmus, vink, enz.
- * broedvogels met jaarrond beschermd nesten: nog geen nesten (van zwarte kraai, roek of roofvogels) in de bomen gevonden. Wel broeden huismussen, gierzwaluwen en steenuilen in de bebouwing en nestkasten.

Schade aan deze beschermde soorten kan deels voorkomen worden door:

1. vooraf goed vast te stellen welke bomen, welke begroeiingen, welke bermen en bermsloten door de herinrichting beïnvloed zullen worden;
2. in de absoluut door de herinrichting te kappen bomen, te rooien begroeiingen, te vergraven bermen en bermsloten de rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen en zwaar beschermde grondgebonden zoogdieren, poelkikker en broedvogels met jaarrond beschermde nesten te laten inventariseren;
3. de zeker te kappen bomenrijen te laten inventariseren op de aanwezigheid van vaste vlieg-routes of jachtgebieden van vleermuizen.

4. door de vastgestelde beschermde rust-, verblijf-, broedplaatsen, vliegroutes, jachtgebieden te ontzien kan schade aan beschermde diersoorten voorkomen worden.

Als deze rust-, verblijf- en broedplaatsen, vliegroutes en jachtgebieden niet ontzien kunnen worden (door te werken buiten de kwetsbare periodes, of door een alternatieve route of werkwijze te vinden), dan dienen effectieve soortgerichte maatregelen genomen te worden ("maatwerk").

Bij niet te voorkomen restschade moet een ontheffing van de Wet natuurbescherming worden verkregen, voordat de werkzaamheden uitgevoerd kunnen worden.

De restschade dient gecompenseerd te worden.

Wij denken u hiermee goed geïnformeerd te hebben.

Ecologica
Maarheeze
Ilco van Woersem.